# אור לשמים — ואתחנן



ואתחנן אל ה' בעת ההוא לאמר (ג, כג). דאיתא בסה"ק (של"ה הק' פ' שמות תורה אור) פירוש על הגמרא צדיקים אומרים שירה לעתיד לבוא, היינו שאמונת אלהי עולם תקועה בלבם כשצריכים להתפלל על איזה דבר מתפללים בלשון שירה, מחמת שמובטחים שבודאי יענה להם השי"ת והרי הוא להם כאלו כבר נתקיים אותו הדבר, ע"כ. וזה הי' בחינת משה, וזפ"ה ואתחנן אל ה', דאיתא בספרים שתיבת ואתחנן מספר שירה, ונ"ל פרושו כנ"ל, דהיינו כי אעפ"י שמשה רבינו ע"ה היה צריך להתחנן אעפי"כ אמר בלשון שירה. ולפי"ז מתורץ למה אמר משה רבינו ע"ה דווקא בלשון חינון ולא בלשון אחר של תפילה, רומז לדברינו הנ"ל.אל ה', דהיינו שהיה סומך גאולה לתפילה, וזה אל ה' בעת ההוא רומז על עלמא דנוקבא כאשר פירש כאדמו"ר מוהרי"י זצלה"ה על פסוק (צפניה ג, כ) בעת ההיא אביא אתכם כידוע, דהיינו להמשיך אמירה וחטיבה ונחת רוח לעולמים התחתונים:

א"י בעת ההיא לאמר. דהנה האדם צריך להרגיל עצמו שאפילו בדברי תורה לא ידבר דברים יתירים כי אם לפי הצורך, כפי השפע שצריך להמשיך לאותו זמן. וז"פ הגמרא (ע' יבמות סה:) כשם שמצוה לומר דבר שנשמע כך מצוה שלא לומר דבר שלא נשמע וכו'. וז"פ בעת ההוא לאמר - דהיינו לאמר כפי הצורך בעת ההוא, ולאמר לשון המשכה כידוע:

אעברה נא וכו' (ג, כה). ונקדים לפרש בשם כאדמו"ר מוהרי"י זצלה"ה מלובלין על פסוק (שמות כג, כו) לא תהיה משכלה ועקרה בארצך, כי השני דברים אלו הם דברים כוללים לכל ענינים שבעולם, כדאיתא בגמרא (בכורות מד:) לא יהיה עקר בתלמודים, ולא יהיה עקר בד"ת, וזה תלוי ברצון הצדיק, וז"פ בארצ(י)ך לשון ארצוי[י] ארצי (ע' קדושין מה:), דהיינו שהצדיק יכול להמשיך ברצונו מאתו ית"ש כל טוב, עכ"ד.ועוד לאלהי מילין, דהנה כ"א צריך לקדש ולטהר עצמו בקדושת ארץ ישראל, היינו כי ח"ל הוא תחת המזלות אבל א"י השגחת הבורא ב"ה תמיד בה כדכתיב (דברים יא, יב) ארץ אשר עיני ה' אלהיך בה וכו', וכמו כן צריך האדם להמשיך עליו השגחות הבורא ב"ה לבד ולא יהיה נטבע בשום טבע, ואפילו בח"ל צ"ל למעלה מהטבע. וזפ"ה לא תהיה משכלה ועקרה בארצ(י)ך, דהיינו באם שאתה ממשיך עליך בחינת ארץ ישראל, רומז על תיבת ארצ(י)ך, אזי לא תהיה משכלה ועקרה - לא תהיה לך שום חוסר.וזפ"ה אעברה נא, כי הדבר הזה אינו רק בחינת עיבור, שאינו בארץ ישראל ממש רק שממשיך עליו קדושת ארץ ישראל, וזהו אעברה נא לשון עיבור וכנ"ל. וארא את הארץ הטובה, ועי"ז יוכל להמשיך השגחה ושפע מבחינת א"י לכל הארצות, וזהו וארא, לשון השגחה, שעי"ז מי שעושה כנ"ל ממשיך השגחה גם לח"ל. אשר בעבר הירדן, אפילו מי שעבר חלילה נגד רצונו ית"ש יוכל לתקן עצמו ע"י השגחה ההולכ(ו)ת מבחי' הנ"ל. ההר הטוב הזה והלבנון, כי היצר הרע נקרא הר, ולצדיקים נדמה להם כהר (סוכה נב.), וע"י מי שמקדש עצמו בבחי' הנ"ל עושה ממנו טוב. והלבנון, ממשיך ליבון עונות על ישראל:

אתה הראית לדעת וכו' (ד, לה). דהנה כאדמו"ר מהורי"י זצללה"ה פירש על פסוק (משלי כד, ד) ובדעת חדרים ימלאו, בשביל שיהיה התחברות בין ישראל, ודעת לשון התחברות, חדרים נמלאו בעושר וכל טוב, ותיבת חדרים כולל הכל, עכ"ד.ואיתא בגמרא (ר"ה טז:) חייב אדם להקביל פני רבו ברגל, וזאת המצוה הוא נגד ראית פנים בעזרה בזמן המקדש. אבל נמצאים בני אדם שאינם יכולים ליסע להצדיק שבדור, או מחמת שאין לו ממון, או מגודל הבושה ומכיר שפלותו ואין לו ראש להרים. וזאת הבטיחה לנו התורה הקדושה, שיהיה לך התראת פנים, בשביל לדעת - שיהיה התחברות. וזה אתה הראית - שיהיה לך ראית פנים וימלא חסרונך, הן בממון, הן מי שצריך לב זך ונקי, הכל בשביל שיהיה דעת והתחברות בעולם. כי ה' הוא האלהים ותוכל לפעול לעשות ממדת הדין מדת הרחמים, דהיינו לעשות מאלהים רומז על דינים ח"ו (זח"א קצב.), תוכל לעשות הוי"ה ב"ה מרומז על רחמים (זח"ג סה.). אין עוד מלבדו, ויהיה לך בחינה שלא תצטרך לעשות עוד שום פעולה רק השי"ת יעשה הכל למענך, וזהו אין עוד מלבדו כי אם השי"ת יעשה הכל:

וצדקה תהיה לנו וכו' (ו, כה). דהנה כתיב (דברים ד, לב) כי שאל נא לימים הראשונים וכו', דאיתא בזוה"ק (זח"א ב.) אימא אוזיפת מנהא לברתא, כי הקב"ה מצד חסדו הטוב נותן לאדם הארה וקדושה הגם שאינו כדאי לזה שלא פעל זאת במעשיו אעפי"כ מצד רחמנותו הטוב נותן זאת לאדם בתורת שאלה מתשובה עילאה, וזה נק' גדלות ראשון, והגם שאותו הארה אינה מתקיימ(ו)ת אצלו מ"מ נשאר אצלו רשימה, ובזו הרשימה מתעורר בעצמו ונותן מ"נ, ומשיג אח"כ הארה הגדולה שנקרא גדלות שני, כאשר דברנו כבר מזה הענין. וזפ"ה (שמות יג, יד) כי ישאלך בנך מחר לאמר, דהיינו שהבינה שלך ושאלך, לשון שאלה, וכנ"ל. וז"פ הזוה"ק אימא אוזיפת מנהא לברתא וכנ"ל. וז"פ כי שאל נא לימים הראשונים, כי ימים הראשונים נקרא בחי' בינה, תשובה עילאה, דהיינו שתשיג בחינת שאלה מימים הראשונים כדי שיהיה לך כח ליתן אח"כ מ"נ וכנ"ל. וזפ"ה (שמות יא, ב) וישאלו איש מאת רעהו ואשה מאת רעותה וכו' כנ"ל.והשי"ת ב"ה ברוב רחמיו חשוב ומקובל לפניו ית"ש כאילו האדם מעצמו פעל ועשה כל אלה, וז"פ הגמרא (ב"ב מב.) מאן דיזיף בצינעא יזיף, היינו הגם שהוא בבחינת יזיף, אימא אוזיפת מנהא וכנ"ל, מ"מ חשוב אצל השי"ת ונעשה יחוד, וזהו בצינעא רומז על היחוד.וז"פ וצדקה תהיה לנו, כנ"ל שהדבר אצלינו בתורת צדקה מה שנותן לנו הקב"ה בתורת שאלה. כי נשמור לעשות את כל המצוה הזאת, דהיינו שאנו בחינת שימור בחינת מקבל לשון נוקבא (זח"א מח:), מכל מקום לפני ה' אלהינו כאשר צונו - מכל מקום חשוב לפניו כאלו עשינו מעצמינו כאשר ציוה אותנו:

עוד רמז בזה הפסוק למה שמרבין בחודש אלול בצדקה יותר מבכל השנה, ונ"ל שהצירוף של חודש אלול נרמז בס"ת בפסוק וצדק"ה תהי"ה לנ"ו כ"י (משנ"ח מס' אלול פ"א), ולזה הצירוף נרמז בס"ת כי זה החודש הוא סוף השנה.ועל פי הסוד, כי מצות צדקה הוא להאיר המדה לעשות ממדת צדק צדקה (זח"ב סב., ע"ח של"ט פי"ד), ולזה נראה הצירוף במצות צדקה בס"ת, כי המדה זו הוא סופו דכל דרגין.